

**Ladislav Cabada. Politický systém Slovinska. Praha:
nakladatelství SLON, 2005, 271 stran,
ISBN 80-86429-37-7**

Jan Holzer

Je údělem každého autora, který se v oblasti společenských věd rozhodne věnovat postkomunistickým studiím, zaujmout ještě před vlastním výzkumem určitého problému stanovisko k základnímu metodologickému dilematu: totiž zda upřednostnit komparativní, či naopak areálový přístup k dané látce. Jistě, toto napětí nemá (nemůže mít) z hlediska vlastní konkrétní opce zcela ostré kontury a lze hovořit spíše o *ad hoc* tendenci (odhodlání) nežli o jednoznačné volbě, přesto z učiněného metodologického kroku nutně plynou jisté důsledky. Budiž konstatováno již na začátku této recenze, že nově vydaná kniha plzeňského politologa Ladislava Cabady *Politický systém Slovinska* naznačené dilema řeší příklonem ke klasické metodě případové studie. V nezanedbatelné části postřehů recenzenta přitom bude tato volba (a její logické důsledky) vzpomenua a okomentována.

Není vůbec sporu o tom, že datově své téma Cabada zvládá na výbornou. Obraz osudů moderní slovinské politiky před čtenářem roste přirozeně, bez absence kteréhokoli nabízejícího se aspektu či vysvětlivky. A je to obraz historicky celistvý, neboť Cabada slovinskou tranzici nechápe jako časově limitovaný jev, ohraničený pouze koncem 80. a začátkem 90. let XX. století, nýbrž jako dlouhodobý proces zrodu a formování svébytného politického národa a jeho směřování ke státní suverenitě. Podstatou autorova zaujetí pro zvolené téma je přitom otázka, proč je právě Slovinsko příkladem, slovy Jerzyho Wiatra, “vydařené transformace”? Příčiny vymaňování se této země, často zjednodušeně vnímané jako pouhopouhá část bývalé Jugoslávie (a to v lepším případě, v horší variantě se totiž nabízí “balkánská” škatulka), Cabada hledá v nejširším nabízejícím se časovém kontextu, tedy v podstatě v celém moderním vývoji slovinského národa. Prvních necelých sto stran textu je tudíž věnováno popisu politické historie Slovinska od nejstarších dob po 80. léta minulého století, tedy po závěrečnou fázi “druhého” jugoslávského státu.

Autor tento historizující přístup zdůvodňuje skutečností, že jím zvolenou problematiku dosud česká politická věda z různých důvodů zanedbávala a že je tedy logické soustředit se na

shromáždění všech relevantních dat. Právě s ohledem na fakt, že tuzemská společenskovední provenience (včetně historiografické) ve sféře výzkumu vývoje zemí, které se po druhé světové válce ocitly v tzv. komunistickém táboře, nenabízí nikterak širokou paletu zpracovaných témat, tedy Cabada považoval za adekvátní vystavět svůj text především jako hutnou, ucelenou a fundovaně komentovanou historickou informaci. V tom také tkví největší přínos celé práce.

Škoda ovšem, že druhý možný důvod naznačeného přístupu, totiž zajímavou tezi Andráse Bőzőkiho o v podstatě pominutelném vlivu komunismu na základní charakteristiky současných politických reálií jednotlivých zemí bývalého komunistického tábora, si autor "schoval" až na samotný závěr textu (s. 255 ad.). Ve světle této hypotézy vypadá popis vývoje slovinské politiky nejen před samotným pádem jugoslávského federativního experimentu, nejen před úmrtím Tita, nejen před druhou světovou válkou, ba dokonce nejen v habsburské raně konstituční éře, ale dokonce včetně periody prvních pokusů o formulaci ilyrského státního projektu, logicky a smysluplně. A Cabada souhlas s Bőzőkiho tezí vyjadřuje právě svou metodou. Ale zároveň provokuje recenzenta k některým kritickým postřehům.

Hned v úvodu knihy totiž autor zdůrazňuje, že jeho cílem je sepsat politologickou analýzu slovinské transformace. Ve skutečnosti je ale dosti zjevně lákán možností nabídnout především čtivý a kompletní "příběh" moderní slovinské politiky. Jeví se mu totiž dostatečně zajímavý a nepochybuje o jeho atraktivitě pro širší čtenářskou obec (a dozajista, ovšem velmi tiše, ani o jeho hodnotě z hlediska možného zobecnění a konstruování dalekosáhlejších sociovědních teorií). Základní metodu, danou způsobem zpracování prvních "historických" kapitol, proto nezpochybňuje ani ve druhé a třetí třetině textu, jež jsou věnovány standardnímu "suššímu" popisu slovinské tranzice. I v těchto pasážích je důraz kladen především na popis a na co nejkompletnější datovou informaci. Ať již se jedná o rozpad federace na počátku 90. let, o formování nového konstitučního rámce, o proces profilace slovinského stranického spektra či o debatu o zahraničně-politickém směřování slovinského státu.

Znovu opakuji: metoda případové studie je v oblasti postkomunistických studií možná a tezi o determinující roli historických reálií, včetně předjugoslávských, pro model politické kultury současné slovinské politiky a z nich plynoucí naděje z nesdílení osudů ostatních balkánských zemí považují nejen za zajímavou, ale za skutečně nosnou. Jenže ačkoli se pole nabízejících se témat a souvislostí jeví být skutečně široké, autor se drží své metody úzkostlivě plně deskripce a do teoretických polemik, problémových úvah či pokusů o zevšeobecnění shromážděných dat se povětšinou nepouští. Leccos zde vysvětluje úvodní poznámka o volbě mezi areálovým či komparativním přístupem. Jinými slovy, čtenář se u Cabady může spolehnout na důkladně

promyšlený a adekvátně strukturovaný, jinak řečeno řemeslně dobře provedený popis zkoumaných reálií, ale nějakou odvážnou hypotézu či porovnání mu autor předkládá bohužel spíše zřídka. Z nabízejících se námětů, které by si dle oponentova názoru takovýto metodologický postup zasloužily (neboť by mj. paralelně umožnily kritickou analýzu Bőzőkiho teze), lze přitom uvést kupříkladu problém slovinského pacifismu (s alpským prostorem jako přirozeným srovnávacím schématem), společenskovědní kontext klasických lingvistických dublet *narod vs. nacija* a *stát vs. národ*, teorii “sloupů” z hlediska utváření parciálních identit uvnitř slovinské občanské společnosti, zvláště z hlediska dichotomie *červení vs. černí*, a vliv tohoto procesu na vývoj slovinského stranického spektra, korporativismus slovinské druhé parlamentní komory atd. Výčet těchto témat, i s vědomím vyznění závěrečné (desáté) kapitoly, v níž autor shrnuje předcházející data, může být vnímán i jako výčet nevyužitých šancí.

Co by to bylo za recenzi, kdyby neobsahovala i některá konstatování spíše formálního rázu. Nuže kniha se opírá o originální odborné prameny především slovinské provenience (ty jsou zastoupeny vyčerpávajícím způsobem), práce autorů jiných národních okruhů, respektive teoretická politologická literatura již nejsou tak četné. Pozitivní rozměr textu představuje Cabadův jazyk, kultivovaný, výstižný, nezřídka barvitý. Na druhé straně, studenti možná autora budou kamenovat za to, že se nerozhodl soustředit tabulky na konec text do příloh a nutí je tak některá data vyhledávat přímo v textu.

Obecně lze v každém případě konstatovat, že autor předkládá české politologické komunitě původní práci, která odpovídá širšímu rámci jeho badatelských aktivit. A není vůbec na škodu, že zároveň svou metodou, která naznačuje některé limity současných postkomunistických tranzitologických studií, paralelně vyzývá k debatě.